Soudce Jiftách

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
45

Soudců 10, 6–18.11.(12, 1–7)

Postřehy pro učitelku

Sloužili … bohům aramejským a bohům sidónským, též bohům moábským a bohům Amónovců i bohům Pelištejců. (10, 6) Izaelci slouží bohům svých nepřátel. Lidé mají často největší respekt k tomu, co je ohrožuje, co jim působí zlo. Větší respkt, než k Tomu nebo k těm, kteří pro ně chtějí dobré. Člověk si myslí, že zlé nějak uchlácholí nebo přelstí. Ale když je něším cílem nás zničit, zapomene snad na svůj hlavní cíl, ať už budeme dělat cokoliv? Člověk slouží ďáblu a myslí si, že z toho získává osobní prospěch (Faust), ve skutečnosti levně prodává svou duši, dělá nevýhodný obchod. Takovému Stalinovi se všichni kolem snažili vlísat do přízně, postoupit na pyramidě moci blíže k němu, ačkoliv věděli, že všichni jejich předchůdci skončili na popravišti. A na popravišti nakonec skončili i oni sami a byli nahrazeni někým podobně snaživým.

Jděte si úpět k bohům, které jste si vybrali, ať vás v čas vašeho soužení vysvobodí! (10, 14) Bohové okolních národů jsou bohové úspěchu. Bohové úspěchu ve válce, ve sklizni, v obchodu. Ale když úspěch zmizí, proč takové bohy ještě uctívat? Kdežto Hospodin je Bůh spavedlnosti a slitování. I když zmizí úspěch, co je spravedlivé platí stále; soucit je možný i tam, kde se lidem daří zle; a právě tam!

Odstranili ze svého středu cizí bohy a sloužili Hospodinu. I ustrnul se nad bídou Izraele. (10, 16) Bůh odpouští po sté a potisící. Ale musí být vidět ovoce pokání. Bůh jistě odpouští, ale musí být vidět, že se člověk napravuje.

Ten, kdo zahájí boj proti Amónovcům, bude náčelníkem všech obyvatel Gileádu.(10, 18) Zdálo by se, že není nic jednoduššího říci „Já jsem generál, do boje“. Ale zahájit boj tu znamená vzít první svoje vlastní lidi, svůj vlstní majetek, dát se do boje a poštvat proti sobě mocné Amónovce. Co když začnu boj já sám a ostatní se leknou a nepřidají se? Tak se všichni Amónovci vrhnou jen na mě, přijdu o všechno a ničeho nedosáhnu. Velitel si také vždycky musí vědět rady. Všichni se ho ptají „A co máme udělat teď?“ a on nemůže říci „Nevím.“,

nemůže ani na chvíli utéct před odpovědností. A také všechny nezdary a porážky budou lidé více méně právem připisovat jemu.

Byl synem nevěstky, zplozený Gileádem.(11, 1) Náš příběh je také o tom, že člověka neurčuje jeho původ, nemůže za to, komu se narodil. Ne proto, že by ho to nijak neovlivňovalo, to jistě ovlivňuje, původ člověka má dopad na jeho způsob myšlení a sklony. Ale proto, že každé srdce stvořil Hospodin, svůj Zákon vyhlásil veřejně a jasně a každý má možnost se před Bohem postavit sám za sebe. Čteme, že Jiftách „byl udatný bohatýr“. Světlá stránka toho, že člověk má méně výhodnou startovní čáru, než ostatní, je v tom, že ho od počátku něco nutí dokázat, co je v něm samém. Tak třeba nejslavnější řečník Démosthenés byl koktavý, slavý námořní objevitel James Cook trpěl celý život mořskou nemocí atd.

Seběhli se k němu lehkomyslní muži a podnikali s ním výpady.(11, 3) Z Jiftácha se prostě stane zbojník, loupežník.

vypravili se gileádští starší pro Jiftácha (11, 5) V těžkých dobách se lidé uchylují ke komukoliv, kdo má sílu, kdo „to umí“ s násilím. Je jedno, že je to člověk, kterého z nenávisti vyštvali, že je to jejich úhlavní nepřítel. Prostě umí bojovat. Ze stejného důvodu se lidé uchylují k mafiánským kmotrům – prostě mají sílu, jsou schopní něco dokázat. Proto je důležité, že Bůh je nejen dobrý, ale také mocný. Kdyby Bůh neměl moc dobro a spravedlnost prosadit, jaká by v něm byla naděje? Kdyby Kristus neporazil ďábla a smrt, jaká by v něm byla naděje?

Právě proto se teď obracíme na tebe, abys šel s námi a bojoval (11, 8) Odpověď je vtipná, stejně jako mnoho ostatních míst ze soudců. Jiftách říká „vyhnali jste mě a teď, když je vám zle, jdete za mnou“ a starší vlastně odpovídají „no právě, vyhnali jsme tě, ale teď, když je nám zle, jdeme za tebou“, ty sám jsi to řekl, přesně jsi popsal situaci. A vlastně mu tím říkají: Jako odměnu ti nabízíme to, po čem celou dobu toužíš nejvíc – aby tě tvoji vlastní uznali. A možná si starší také uvědomili, že když je zle, každá křivda, kterou člověk spáchal, pálí stokrát víc. Že rodina má držet pohromadě, protože svět kolem není zrovna přátelský. Když člověk není zadobře se svými vlstními, těžko se dočká ějakého přátelství od cizích.

lid si jej ustanovil za náčelníka a vůdce. Jiftách pak přednesl celou svou záležitost před Hospodinem v Mispě. (11, 11) Jiftách dosáhne svého cíle, z outsidera je prvním v rodině i ve městě. Teď by se mohl stát diktátorem, mstít se, užívat si síly. Ale Jiftách, jako skutečný člověk síly, dovede respektovat moc nejvyšší, Hospodina. Je zvyklý bojovat, ale ví, že bez Boží pomoci nedosáhne ničeho. Pomodlí se a pak jedná a v tom nám má být vzorem.

Potom vyslal Jiftách posly (11, 12) Jiftách ví, co je to bojovat. Zná cenu násilí, proto se věci nejdříve snaží vyřešit po dobrém. Není to žádná horká hlava. Rozhodl se zachránit Izaraele, modlil se za to k Bohu a věří, že toho cíle dosáhne. A tak dělá všechno proto, aby se věc

podařila, úplně prakticky. I my, když se modlíme, máme to brát tak, že Bůh nám dá to, za co prosíme a tak se nebát v té věci podnikat rozumné kroky, jako by výsledek už byl zaručený.

Jistě, můžeš obsadit zemi toho, koho ti podrobí tvůj bůh Kemóš. Ale zemi každého, koho před námi vyžene Hospodin, náš Bůh, obsadíme my.(11, 24) Předchází spory o dějiny, o to, „kdo si začal“, které můžeme vidět třeba mezi dnešními IZraelci a Palestinci. Ve stručnosti: Král Amónovců tvrdí, že si bere zpátky území, které mu Izraelci zabrali. Jiftách, pouhý loupežník, zná dějiny lépe: Izraelci celou dobu žádali jen o průchod a když ho nedostali, táhli dál, protože nechtěli napadnout kmeny, s nimi příbuzné (jsou to všechno kmeny, vzešlé z Abrahama). Až kdży byli sami „preventivně“ napadeni, dobyli území od Arnónu až k Jaboku. Vítězství dosáhli v obrané válce, kterou sami nevyprovokovali. Zemi dostali právem – dal jim ji Hospodin.

Izrael sídlí v Chešbónu a jeho vesnicích, v Aróeru a jeho vesnicích i ve všech městech při Arnónu již tři sta let. Proč jste je za tu dobu nezabrali? (11, 26) Jiftách ukazuje, že argument Amónského krále je pouze záminka. Tři sta let to nikomu nevadilo a teď najednou? Za tři sta let už na tom území sídlí jiní lidé a jsou tam doma. Je to jako kdyby si dnes Češi dělali nárok třeba na polské Slezko, porotože před tři sta lety nám také patřilo.

kdo mi vyjde naproti z vrat mého domu … bude patřit Hospodinu a toho obětuji v zápalnou oběť. (11, 31) Lidská oběť byla v Izraeli zakázaná. Je divné, že by k tomu Bůh ani spisovatel knihy soudců nic neřekl. Spojka „vav“ lze přeložit jako naše „a“ stejně jako naše „nebo“. Věta tedy může znít: *Cokoliv* mi vyjde naproti, bude patřit Hospodinu *nebo* to obětuji jako zápalnou oběť. Později v kapitole oplakává jiftáchova dcera své *panenství* a příběh končí slovy „a on splnil slib, který o ní učinil. *Muže nepoznala.*“ Vzhledem k tomu, že v příběhu obětování Izáka Bůh zasáhne, protože místo Izáka má zemřít Beránek, ten Beránek, na kterého se čeká a který bude obětován na kříži, je spíše nepravděpodobné, že by se vlastně z hlavního pravidla bible udělala výjimka zrovna v tomto spíše okrajovém příběhu Písma. Takže Jiftách spíše udělal ze své dcery jakousi jeptišku, poustevnici. I to bylo dost tvrdé ve společnosti, kde se hodnota ženy posuzovala podle počtu jejích dětí – a ostatně i hodnota muže. Jiftách nebude mít žádná vnoučata a jeho rod v Izraeli vymře. Nepříjemná představa i dnes a přímo hrozná v Jiftáchově době. Příběh je možná nejednoznačný schválně: Možná nemáme vědět, jak to nakonec Jiftách provedl, možná máme pořád počítat s tím, že svou dceru opravdu spálil na oltáři – abychom pochopili, že člověk nemá dělat nerozumné sliby. Protože když dá slib Bohu, splnit ho musí, jak uznává i Jiftáchova dcera. Takže neslibovat, ale když slíbím, tak spnit. V Židům 11, 32 je Jiftách dáván za příklad víry.

"Tak řekni šibbolet!“ On však řekl: „Sibbolet"(12, 6) Příběh končí podobně jako příběh o Gedeonovi – po bitvě by se chtěl každý k boji připojit. Jiftách, podobně jako u krále Amónovců,

si zase lépe pamatuje, jak to bylo. Volal je o pomoc, nepomohli. Šanic měli, nevyužili, tal co teď chtějí. Jiftách tak je soudce, který si pamatuje a to je důležité. Pamatuje si, jak věci byly, pamatuje i na svůj slib. Příběh končí černohumornou historkou o tom, jak poznat lidi podle nářečí – humor se v knize soudců vyskytuje často. Efrajimci jsou potrestáni podoběn jako Amónovci – jako ti, kteří bezdůvodně začali válku a musí pak nést následky.

Osnova výkladu

1. Izraelci raději slouží tomu, kdo to s nimi myslí zle (bohům svých nepřátel), místo aby sloužili Hospodinu, který to s nimi myslí dobře. Máme vždy víc poslouchat ty, kdo chtějí naše dobro.
2. Ale napraví se, už nedělají, co Bha hněvalo a Bůh jim znovu odpustí.
3. Jiftácha si jeho bratři nevážili, protože měl jinou matku, než oni. (Pro dětské potřeby je snad možné říci, že to byla služka (ve skutečnosti prostitutka).
4. Jiftách to měl těžší než ostatní, ale proto se taé více snažil.
5. Ale když ho vyhnali, stal se z něj loupežník. Ti, kteří ho vyhnali, pak za ním přišli, protože jako loupežník uměl dobře bojovat.
6. A udělali z něj náčelníka, takže z Jiftáca, z nejmenšího, byl nakonec největší. Ale nezapomněl na toho, kdo je úplně největší, na Hospodina.
7. Pomodlil se a pak dělal, co uměl. Nejdřív vyjednával.
8. Připomněl králi Amónovců, že Izraelci dobyli území v obrané, vyprovokované válce a že se to stalo už před tři sta lety a do té doby to nikomu nevadilo. Král Amónovců si hledal jen záminku.
9. Jiftách složil slib, aniž by to po něm Bůh chtěl! Bůh by ho nejspíš nechal vyhrát i bez toho slibu.
10. Jiftách musí slib splnit. Že slib Bohu je posvatáný, uznává i sama jeho dcera. Co jiftách přesně udělal, nevíme. Bůh zakázal obětovat lidi, takže jeho dcera se nejspíš nesměla vdát. Musela zůstat sama, neměla děti a ani Jiftách neměl vnoučata, ze kterých by se radoval. Ale správné bylo, že splnil slib a ještě o dva tisíce let později ho Apoštol Pavel chválí, že pevně věřil v Boha.
11. Po bitvě se začnou vytahovat Efratejci, ale Jiftách jim připomene, jak to všechno bylo. Efratejci vyhlásí válku a Jiftách je za to, že zaútočili bez důvodu, potrestá – historka se šiboletem.

Kam dále

NŠ Louny

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

NŠ Louny

Biblický odkaz (kat)

Soudců 10,6–12,7